

La passa de grip de 1918

La grip no està considerada com una malaltia gaire greu, generalment és una molèstia que, ben tractada, es cura en set dies, i si no, en una setmana. Clar que pot portar complicacions si afecta a persones grans o de salut delicada. El virus té una gran capacitat de mutació genètica i ocasionalment apareixen soques especialment virulentes. Això és el que va passar l'hivern de 1918. Va fer aparició a tota Europa una epidèmia, que va ser batejada amb el nom de "grip espanyola", i que va fer estralls en una població debilitada que acabava de sortir de la Gran Guerra. Es diu que el nombre de víctimes mortals va arribar al milió. Una cosa curiosa de la malaltia és que va afectar sobretot a les persones compreses en la franja d'edat dels 20 als 40 anys, mentre que les criatures i els avis en van quedar relativament al marge.

La "grip espanyola" també es va estendre pel nostre país. Tenim dades precises referents a la ciutat de Manresa, perquè el que era alcalde, el senyor Maurici Fius i Palà, va redactar un detallat informe dels efectes de l'epidèmia. El primer brot va començar a finals de la primavera de 1918 i va durar només dues setmanes, causant 16 morts. La passa es va reproduir a finals de setembre, va afectar a unes 3.000 famílies, i es va endur a la tomba a 243 persones. El gener de 1919 va rebrotar novament i van morir 36 persones més.

Sabem el que va passar a Fals per la narració que en va fer Ramon Grau Casanovas en el seu dietari. Va deixar escrit que molta gent va emmalaltir i que quatre persones van morir; el pesador de la Torre, la Margarida de cal Domingo, el Josep Torras, hereu de la Mallencosa, i el Josep Estany, de cal Manuel, que era, segons el Ramon, l'home més fort i valent del poble.

En el seu relat, el Ramon Grau explica que a Rajadell van morir 10 o 12 persones, i que el fuster d'aquest poble no donava abast a fabricar taüts per a tants difunts. En realitat, el Ramon Grau es va quedar curt en el seu informe, ja que els efectes de l'epidèmia van ser pitjors.

La primera víctima de la grip va ser la noia Margarida Casas Bonvehí, de cal Jaume Cases. Va morir el 2 d'octubre, tenia 27 anys, i era encara soltera. La segona va ser Josep Vendrell Quadros, natural de la Torre de Nargó, que estava llogat per l'amo de la Torre com a pesador. El pesador era l'encarregat de mesurar les portadores de raïm que collien els parcers, per tal de determinar la part que havia d'anar a la tina de l'amo. Aquest va morir el 18, i tres dies més tard

ho va fer la Rosa Ballonga Torras, de cal Lluís, una jove de 18 anys. El 30 d'aquell mateix mes va sucumbir la Margarida Ortonoves. Tenia 40 anys i va deixar set fills orfes. L'endemà li va tocar a l'hereu de la Mallencosa, que tenia 37 anys i era solter. El 3 de novembre la grip va acabar amb les forces del Josep Estany Vilà, el qual tenia 35 anys i va deixar vídua i tres fills petits. El dia 16, quan ja semblava que la malaltia s'allunyava, la traïdora va fer la darrera malifeta; es va endur a la tomba els dos bessons Pere i Isidre Torrades, de ca la Manela. Els pobres nens tenien tres dies.

Així doncs, sis adults i dos infants va ser el balanç de la passa al nostre poble. A Camps van haver de lamentar també tres difunts i dos a Fonollosa, tots ells homes i dones d'edat compresa entre els 25 i els 32 anys.

La medicina moderna recomana que en cas de grip cal fer llit, prendre líquids abundants i, si convé, alguna pastilla per controlar la febre, però a començaments de segle passat el remeis per la grip eren uns altres. En una casa de Fals hem trobat un paper sense data, escrit probablement entre els anys 1910 i 1920, amb la fórmula d'una medicina contra la grip. La nota, transcrita en català normatiu, fa :

4 almostes d'ordi, 4 de gram que sigui ben tendre, 4 almostes de julivert, 4 grapats d'orenga, 4 de timó, 3 de flor de saüc, 4 de marialluïsa, si pot ser que sigui tendra, 4 grapats de marduix, 4 almostes de menta de caramel, un pam i mig de serp blanca, una barreta i mitja de tabac negre, 2 dotzenes de polls de persona, un bon braçat d'alfals tendre, 4 soques de remolatxa, com més grosses millor, 4 fulles d'atzavara, 4 de figuera de moro, i 4 almostes de bàlsam. Totes les plantes més granades s'han d'esfollar. L'alfals s'ha de tallar ben menut. Les soques de remolatxa s'han de rentar i pelar. Les fulles de figuera de moro i d'atzavara cal posar-les al foc, sense flamarada, fins que es posin ben toves, i després de cuites s'han de pelar. S'ha de tallar en talls petits el tabac negre, igual que la serp, i després posar-ho tot dins d'un morter, agafant l'aigua que va traient. Després d'aquesta operació, cal ficar-ho dins d'una olla amb aigua clara, i aquella aigua posar-la dintre d'ampolles de litre, procurant escorre-ho bé. D'aquesta aigua, tant si s'és petit com si s'és gran, només se'n pot prendre que mitja xicra, procurant que sigui ben filtrada. S'hi pot afegir mel o bé sucre. El remei s'ha de preparar de lluna vella, com més vella millor.